

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Pavla Šámala a soudců Josefa Fialy (soudce zpravodaje) a Jana Filipa o ústavní stížnosti stěžovatele **T. L.**, zastoupeného statutárním městem Hradec Králové, opatrovníkem, právně zastoupeného JUDr. Kateřinou Skoumalovou, advokátkou, sídlem Škroupova 957/4, Hradec Králové, proti rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 24. července 2020 č. j. 12 C 83/2020-48, za účasti **Okresního soudu v Hradci Králové**, jako účastníka řízení, takto:

- I. Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 24. července 2020 č. j. 12 C 83/2020-48 bylo porušeno stěžovatelovo ústavně zaručené základní právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 24. července 2020 č. j. 12 C 83/2020-48 se ruší.**

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozsudku s tvrzením, že jím bylo porušeno jeho základní právo na soudní ochranu (spravedlivý proces) zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného spisu Okresního soudu v Hradci Králové (dále jen „okresní soud“) sp. zn. 12 C 83/2020 se podává, že obchodní společnost SVEA Ekonomi Cyprus Ltd. (dále jen „žalobkyně“) navrhla u okresního soudu vydání elektronického platebního rozkazu, kterým se domáhala, aby stěžovateli byla uložena povinnost zaplatit jí částku 10 000 Kč s příslušenstvím (návrh byl okresnímu soudu doručen dne 23. 4. 2020). Žalobkyně tvrdila, že žalovanou pohledávku nabyla na základě cese, přičemž postupitelka měla vůči stěžovateli pohledávku ze smlouvy o zápůjčce a zápůjčená částka měla být splacena nejpozději do 2. 12. 2016. Okresní soud elektronický platební rozkaz vydal, ale protože se ho nepodařilo řádně doručit stěžovateli do vlastních rukou, rozhodl o jeho zrušení. Poté se k žalobě podáním ze dne 25. 5. 2020 vyjádřil stěžovatelův opatrovník, v němž uplatnil, kromě jiného, námitku promlčení. Dne 24. 7. 2020 se uskutečnilo ústní jednání a téhož dne okresní soud rozhodl napadeným rozsudkem, kterým žalobě vyhověl (I. výrok) a vedlejšímu účastníkovi uložil povinnost nahradit žalobkyni náklady řízení (II. výrok). V odůvodnění konstatoval, že stěžovatel byl omezen ve svéprávnosti, tudíž nebylo schopen projevit právně významným způsobem

vůli k uzavření smlouvy o zápůjčce, která byla proto absolutně neplatným právním úkonem. Protože právní předchůdkyně žalobkyně poskytla stěžovateli částku 10 000 Kč, kterou stěžovatel nevrátil, vyhodnotil okresní soud, že mu vzniklo bezdůvodné obohacení, jež je povinen vydat, a z tohoto důvodu žalobě vyhověl.

II.

Argumentace stěžovatele

3. Podle názoru stěžovatele se okresní soud dopustil procesního pochybení s ústavně právní relevancí, protože ignoroval relevantní stěžovatelovu námitku o promlčení nároku žalobkyně, řádně a včas uplatněnou; okresní soud se v odůvodnění napadeného rozsudku s touto námitkou žádným způsobem nevypořádal. Stěžovatel považuje opomenutí námitky promlčení za tzv. opomenutý důkaz a odkazuje na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 4. 2001 sp. zn. I. ÚS 549/2000 (N 63/22 SbNU 65).

III.

Vyjádření účastníka řízení a vedlejší účastnice řízení

4. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření okresnímu soudu a obchodní společnosti SVEA Ekonomi Cyprus Ltd., jíž náleželo postavení vedlejší účastnice v řízení o ústavní stížnosti.

5. Okresní soud potvrdil, že jeho rozsudek postrádá důvody, pro které se neztotožnil s námitkou pomlčení. Návrh na rozhodnutí o ústavní stížnosti neformuloval.

6. Obchodní společnost SVEA Ekonomi Cyprus Ltd. se k ústavní stížnosti nevyjádřila, tudíž – v souladu s poučením obsaženým ve výzvě k vyjádření – má Ústavní soud za to, že se postavení vedlejší účastnice vzdala.

7. Vyjádření okresního soudu neobsahovalo žádné nové skutečnosti ani argumenty, proto ho Ústavní soud nezasílal stěžovateli na vědomí a k případné replice.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

8. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s [§ 29 až 31](#) zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel před jejím podáním vyčerpal veškeré zákonné procesní prostředky ochrany svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), resp. proti napadenému rozsudku – s ohledem na výši žalované částky – žádné opravné prostředky k dispozici neměl.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

9. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), a vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že na základě čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další, „superrevizní“ instanci v systému obecné justice, oprávněnou vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování obecných soudů; jeho úkolem je „toliko“ přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Vzhledem k tomu je nutno vycházet z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho použití na jednotlivý případ je v zásadě věcí obecných soudů a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady). Proces výkladu a použití podústavního práva bývá stížen takovou vadou zpravidla tehdy, nezohlední-li obecné soudy správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, nebo se dopustí – z hlediska řádného procesu – neakceptovatelné „libovůle“, spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jež je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně přijímanému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [nález ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)]. Uvedené závěry se *mutatis mutandis* uplatní také při posuzování, zda obecné soudy respektovaly zákonná procesní pravidla.

10. Nezbytným předpokladem meritorního zkoumání předmětné věci je vyloučení tzv. bagatelnosti. Přestože úprava řízení před Ústavním soudem tento pojem nezná, není možné nepřihlížet k hranicím, které vymezil zákonodárce v civilním řízení. Považuje-li občanský soudní řád za nepřípustné odvolání proti rozsudku vydanému v řízení, jehož předmětem bylo peněžité plnění nepřevyšující částku 10 000 Kč (§ 202 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“), nebylo záměrem zákonodárce, aby roli další přezkumné instance nahrazoval Ústavní soud. Právě částku, které se žalobkyně domáhala v posuzované věci, lze v tomto ohledu považovat za bagatelní [srov. k tomu nález ze dne 19. 4. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 53/10 (N 75/61 SbNU 137; 119/2011 Sb.)]. Ústavní soud však také dovodil, že při splnění určitých podmínek je oprávněn meritorně přezkoumat též věci bagatelního rázu [srov. nález ze dne 17. 3. 2009 sp. zn. I. ÚS 3143/08 (N 59/52 SbNU 583)], např. při zcela extrémním vybočení ze standardů, jež jsou pro postupy zjišťování skutkového základu sporu a pro jeho právní posouzení esenciální [viz zejména podrobné odůvodnění v bodech 29. a násl. nálezu sp. zn. III. ÚS 3725/13 (N 55/73 SbNU 89)].

11. Vzhledem k výši žalované částky, o níž v předmětném sporu jde, se Ústavní soud soustředil na to, zda napadeným rozsudkem okresního soudu došlo k takovému porušení stěžovatelova základního práva na soudní ochranu, které lze označit za tzv. kvalifikovanou vadu [viz např. nález sp. zn. III. ÚS 2018/15 (N 11/80 SbNU 139)]. Po seznámení se stěžovatelovou argumentací a se spisem okresního soudu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná, neboť okresní soud se dopustil při posuzování žalobního návrhu vycházejícího sice z podústavního práva a týkajícího se bagatelní částky neakceptovatelné „libovůle“, když nereagoval na řádně vznesenou

námítku promlčení majetkového práva (pohledávky) žalobkyně.

12. Ústavní soud připomíná, že občanský soudní řád zajišťuje ochranu subjektivních práv a oprávněných zájmů účastníků meritorním rozhodnutím, tj. rozhodnutím o věci samé, kterým je ve sporném řízení rozhodnutí o konkrétním právním následku, jehož se žalobce domáhá žalobou na plnění či žalobou konstitutivní, případně rozhodnutí o existenci či neexistenci určitého právního poměru či práva, jehož se žalobce domáhá určovací žalobou. Ve sporném řízení se ve věci samé rozhoduje zásadně rozsudkem (§ 152 o. s. ř.), pro který jsou stanoveny obligatorní obsahové náležitosti, a to jak pro jeho vyhlášení, tak pro písemné vyhotovení (§ 156 o. s. ř. a násl.), kromě jiného též pro jeho odůvodnění (srov. § 156 odst. 2 o. s. ř., podle něhož je třeba, aby soud, kromě jiného, v odůvodnění uvedl, jak se ve věci vyjádřil žalovaný). K obsahu odůvodnění rozsudku zaujal Ústavní soud tyto závěry: „*Ústavně zaručenému právu na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny základních práv a svobod, pozn. jde o právo na soudní ochranu) odpovídá povinnost obecných soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit a v tom rámci se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem vypořádat s argumentačními tvrzeními uplatněnými účastníky řízení. Rozsah reakce na konkrétní námítka je tedy co do šíře odůvodnění spjat s otázkou hledání míry, případně (za podmínek tomu přiměřeného kontextu) i s akceptací odpovědi implicitní, resp. i s otázkou případů hraničních, když nutno reflektovat, že lze požadovat pouze takovou míru přesnosti, jakou povaha předmětu úvahy připouští. Nutno rovněž připomenout, že Ústavní soud v této souvislosti posuzuje toliko otázku, zda uplatněná námítka měla vztah k projednávané věci; přitom již zpravidla neposuzuje případný relevantní dopad na rozhodnutí ve věci samé, neboť je to právě obecný soud, který se potom obsahem této námítka musí zabývat.*“ [náleze ze dne 27. 3. 2012 sp. zn. IV. ÚS 3441/11 (N 61/64 SbNU 723)].

13. V nyní posuzované věci Ústavní soud zjistil, že okresní soud se dopustil procesního pochybení s ústavně právní relevancí, protože – ačkoliv je to jeho povinností – nereagoval na stěžovatelovu námítka o promlčení nároku žalobkyně, kterou uplatnil ve vyjádření k žalobě. Tímto postupem okresní soud nedostal své povinnosti plynoucí z uvedených ustanovení občanského soudního řádu a v konečném důsledku (v souladu s citovaným nálezem sp. zn. IV. ÚS 3441/11) porušil stěžovatelovo právo na soudní ochranu. Ústavní soud neposuzoval důvodnost stěžovatelovy námítka promlčení, neboť jde o záležitost patřící do kompetence okresního soudu (ve smyslu třetí věty citovaného nálezu).

14. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 1 a odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti stěžovatele vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil napadený rozsudek okresního soudu. Takto rozhodl bez přítomnosti účastníků mimo ústní jednání, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci ([§ 44 zákona o Ústavním soudu](#)).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 23. března 2021

Pavel Šámal
předseda senátu